

jogaink s nem egyszer életünkkel és vérünkkel pecsételt eszméink mellett bizó hittel álljunk rendíthetlentül, ha élnünk avagy halnunk is kell.

Küzdelemre hívtál! Tudjuk, hogy a nemes harcot oly sokszor meg kell harcolnunk! Mint a Jézus Krisztusnak jó vitézei, hadd tusakodjunk, viaskodjunk hát most is. Fegyverünk a béke és megértés legyen, hogy diadalt közöttünk mindig a hosszútűrő szeretet arasson!

Emlékezet s remény termékenyíti meg a jelent. Multunk gazdag emlékekben. Jövünk legyen reményteljes, biztató, hogy el ne csüggedjünk, szét ne húzzunk, össze ne omoljunk. Bizva bízunk s egyek legyünk, hogy erősek lehessünk!

Bölcs vezér vegye majd kezébe a pástorbotot s hű nyáj, szent sereg kövesse a boldogságra vezérlő irányzatot.

Ezekben tedd áldásossá most is egybegyülésünket, zsinati főtanácsunkat, annak végzéseit, határozatait és alkotásait.

Adj mély belátást a tanácskozásban előlülőknek és a tanácskozóknak egyaránt, hogy együtt és egyenlő akarattal építsünk gyönyörűséges dolgokat a helyeken, hol örök lett az ige: a hit Isten ajándéka! hol megszentelést nyert az eszme: nincs más Isten, hanem csak egy. Lüktsessen szívünkben, lelkünkben, testünkben az éltető erő: áldott az Úr, a mi Istenünk! Őt imádja kicsiny seregünk most és mindörökké. Amen.

Dr. Ferenczy Géza főgondnoknak zsinat-megnyitó beszéde.

Méltóságos és Főtisztelendő Zsinati Főtanács!

Atyafiságos meleg szeretettel köszöntöm zsinati főtanácsunknak egybegyült tagjait, kiket unitárizmusunknak ez ősi otthonába — Torda városába — hívtunk egybe zsinati főtanácsi ülésre, hogy azon törvények által biztosított alkotmányunk alapján egyházi törvényhozási és önkormányzati jogainkat gyakoroljuk.

Zsinatot hívtunk össze. Tettük nemcsak azért, mert ősi gyakorlatunk szerint az egyházfőt mindig zsinaton választották, de tettük azért is, mert szükségét éreztük annak, hogy e történelmileg felavatott hellyel s az itt lakó testvéreinkkel minél közvetlenebbül

s minél szélesebb körben érintkezessünk. Kétségtelen tény ugyanis, hogy az írásbani érintkezés, legyen az bármennyire szívhez szóló és szívből jövő, nem pótolhatja a szeretettel simogató tekintetet, a némán is beszélő meleg kézzszorítást, a nemes érzelmeket lehelő előszót, a meggyőződés által szorgalmazott cselekvésre buzdítást.

Minthogy pedig nekünk úgy a féltékenyen őrzött jogaink védelmében, mint tovább fejlődésünk lehető biztosítása érdekében nemcsak egyesült erőre, hanem teljes egyetértésre s azonos cselekvésre van szükségünk, — úgy találjuk, hogy zsinati gyülekezéseink tekintetében a régi gyakorlatot helyreállítani jól felfogott hivatásunk. Jeleni tényünket kérem e tekintetben is bevezetőnek minősíteni.

Súlyos csapás érte egyházunkat ez év február 19-én. Nagy püspökünket — Ferencz Józsefet — veszítettük el. Nincs terem történelmű jelentőségű egyéniségével, áldásos tevékenységével, el nem muló érdemeivel ezuttal foglalkozni, tettük ezt eddig is s tenni fogjuk a mai nap délután tartandó emlékünnepevényünkön. De mivel elvesztése óta első alkalommal ült össze egyházi főtanácsunk, iavasolom, hogy elvesztett nagy püspökünk történelmi nagysága iránti hálás kegyeletüknek s elvesztése feletti mélységes fájdalomnak pár pillanatnyi felállással és pár pillanatnyi magunkba szállással adjunk kifejezést. *(A zsinat feláll s pár percig néma kegyelettel áldoz a nagy halott emlékének.)*

Az élet rohanó folyása, az élethez tapadó igények ezernyi követelménye nem tűri a fájdalmak súlya alatti összeroppanást. A földre hullott kidőlt óriás tölgynek földre dőlt törzse még el se korhadott s már a gyökérzetnél megindult az új hajtás. A természet törvénye azt tanítja, hogy nincs megállás. És a természet törvényeivel szemben nincs ellenállás. Nagy fájdalmaink súlya alatt gondoskodnunk kell arról, hogy üresen maradott püspöki székünk betöltessék. Tárgysorozatunkon szerepel a választás megejtése.

Kimagasló jelentőségű az egyházfő állása. Az egyházfőhöz fűzött kívánalmak nem állanak meg sem a tudomány határánál, sem a jövőbe látás mélységénél, sem a kormányozási képesség nagyságánál, sem a bölcsesség sziklaormánál, hanem mindezeket és ezeken felül még az együttérző szívet, a nemesen gondolkozó lelket s a hófehér palástot is követeli.

Mindezen tereken tőle a lehető legnagyobb tökélyt igényelik és pedig nem egy, hanem összes vonatkozásokban. Ezért fontos választása és kiválasztása.

E kiváló fontosságára tekintettel tűztük jóformán csak a püs-

pökválasztást zsinati főtanácsunk napirendjére. Valahogy úgy rendezte a természet ura, hogy midőn a nap süt, elhomályosul minden más fény s úgy találjuk, hogy nekünk a természet törvényeivel összhangban működni — isteni hivatásunk.

Midőn ezt tettük, tisztában voltunk azzal, hogy a folyó évben egy második főtanácsi ülés tartása is szükségessé fog válni; tisztában voltunk s tudjuk, hogy annak költségei súlyosan terhelik főtanácsi ülésünk tagjait, hisz a kormányhatalom még a kedvezményes vasuti utazás lehetőségét sem biztosította, még sem tehetünk másként, mert az új állami kultúsztvény nem engedi a püspökválasztás alakszerűségeinek ugyanazon főtanácsban való befejezhetését.

Megnyugvást kell találjunk abban a tudatban, hogyha a mai korban születünk s e kor óriási terheinek viselését osztályrészünkké juttatta a Mennybeli Atya, azt viselnünk kell.

Bízunk abban, hogy Ő nyújt erőt és segédelmet e terhek elviselésére is.

A püspökválasztásunk ténye meglehetősen izgalmat keltett hiveink tömegében. Nem csodálkozhatunk ezen. Az isteni gondviselés eddig megkímélte a mai unitárius nemzedéket egy püspökválasztás izgalmaiktól. Előttünk tehát nemcsak ujdonság ez, hanem egyházunk fejlődése egyik alapjának kapunyitója is. Ha tehát a választás előkészítésében zökkenőt észleltek volna is zsinati főtanácsunk tagjai, úgy azt kérem a járatlanság tapogatózásának minősíteni.

Másfelől engedjék meg, hogy figyelmükbe ajánljam, hogy eljárásunk mikéntjét itthon nemcsak a más hitfelekezetek, hanem az állami hatóságok is, külföldön pedig: a közelben és távolban lakó, a hegyeken és tengereken túli unitárius hittestvéreink is éber figyelemmel kísérik.

Kérem azért a hitünkhöz és fajunkhoz méltó higgadt, komoly és megfontolt eljárást, kérem főtanácsunk tagjaitól a minden személyeskedéstől tartózkodó bírálatot és cselekvést.

Kivánok munkálkodásunkra sikert s kérem tevékenységünkre egyetlen Istenünknek segédelmét és áldását.

Ismételten is szívem egész szeretetével köszöntöm zsinati főtanácsunknak minden egyes tagját s ezzel zsinati ülésünket megnyitom.

FERENCZ JÓZSEF-EMLEKÜNNEPÉLY.

I.

— Délelőtt a templomban. —

Imádság.

Mondotta : Vári Albert vallásánár.

Gondviselő Istenünk! Szerető jó Atyánk! Mint az első tanítványok Jeruzsálemben a Mester eltávozása után árvaságuk és elhagyatottságuk érzetében, csüggedten, de mégis bizva, leverten, de semeiket az égre emelve imádkoztak : úgy keresünk mi is tégedet eme drága történelmi emlékekkel megszentelt városban az emlékezés és a remény, az aggodás és a bizalom, a töprengés és a hit kettős érzelmei között. Mi is láttuk eltávozni körülünköl a mi Mesterünket, aki ez élet sivatag pusztaságain világító szövétnekünk volt ; akiböl úgy táplálkozott a mi lelkünk, mint a szőlővesszők a szőlőtőkéböl ; aki körül olyan biztonságban éreztük magunkat, mint a nyáj a jó pásztor körül ; aki nekünk az út, élet és igazság volt ; aki nemcsak benn az egyházban vezetett, hanem kifelé is megtestesítője volt szent vallásunk igazságainak és evangéliumi egyszerűségének. Óh, miként gerjedezett mindig szívünk, amikor hallhattuk ékesen szóló ajkairól az életnek beszédeit s követhettük prófétai lelkének bölcs tanácsait. És amidön lehanyatlott a kéz, mely 52 éven keresztül biztosan vezetett az élet különböző áramlatai között ; amidön elnémultak az ajkak, amelyekről, mint az édes méz, úgy folytak az evangélium igéi ; amidön végképpen lecsukódtak a szemek, amelyeknek éber virrasztása mellett olyan nagy bátorságban éreztük magunkat : óh milyen nagy üresség, milyen pótolhatatlannak látszó hiányosság támadt körülöttünk és lelkünkben ! Csüggedten és megtörve, szívünkben bánattal, szemünkben könnyekkel réztük most a nyitott sirt, majd reménységgel tekintettünk fel az égre. De nem volt akaratumknak bátorsága s hitünknek ereje. Földhöz